

1

Recepție la nivel de partid

Se perfectau afaceri. Tot felul de afaceri. Toți cei de acolo știau asta. Toți erau implicați, toți aveau nevoie de ele. Și totuși, toți cei de acolo erau destinați, într-un fel sau altul, să le pună capăt. Pentru fiecare persoană din Sala Sfântul Gheorghe a Marelui Palat al Kremlinului, dualismul era ceva firesc în viața lor.

Participantii erau mai ales ruși și americani și fuseseră împărțiți în patru grupe.

În prima grupă erau diplomații și politicienii. Puteau fi ușor deosebiți de ceilalți, după hainele mai bune decât media și după ținuta dreaptă, zâmbetele la comandă, robotizate, și dicția îngrijită care se menținea și după numeroase pahare cu băutură. Ei erau stăpânii, știau asta și o lăsau să se degaje din întregul lor comportament.

În a doua grupă erau militarii. Nu puteau avea loc negocieri de armamente în lipsa celor care controlau armamentele, le întrețineau, le testau și le tolerau, spunându-și tot timpul că politicienii care controlau oamenii nu vor da niciodată ordinul de declanșare. Militarii în uniformă stăteau mai ales în grupuri mici și omogene, bazate pe naționalități sau pe ramuri de activitate, fiecare având în mâini un pahar plin și un șervet, în timp ce privirile lor lipsite de orice expresie sau sentiment se roteau prin încăpere, pândind parcă o amenințare pe un câmp de bătălie nefamiliar. Căci pentru ei exact asta era, un câmp de bătălie nesângeros care se va

suprapune celor reale dacă stăpânii lor politici vor pierde vreo dată controlul, își vor pierde firea, vor pierde simțul perspectivei, vor pierde acea trăsătură a omului care încearcă să împiedice nelegiuirea irosire de vieți tinere. Până la urmă, militarii nu aveau încredere decât unii într-alții și uneori aveau mai multă încredere în inamicii lor în uniforme altfel colorate decât în propriii stăpâni cu haine frumoase. Când era vorba de un alt militar, știai cel puțin ce era în mintea lui. Dar nu întotdeauna se putea spune același lucru despre anumiți politicieni, nici măcar despre ai tăi. Aceștia discutau încet între ei, uitându-se mereu în jur să vadă cine-i ascultă, oprindu-se din când în când să bea o înghițitură din pahar, privind din nou prin încăpere. Ei erau victimele, dar și prădătorii – câinii ținuti în lesă de cei care se considerau stăpâni pe situație.

Militarilor le era greu să creadă acest lucru.

În al treilea grup erau reporterii. Și ei se deosebeau după îmbrăcăminte, care era întotdeauna șifonată, după prea multe împachetări și despachetări în și din geamantanele pentru avion, cu totul neîncăpătoare pentru ceea ce aveau de cărat. Lor le lipseau lustrul politicienilor și zâmbetele lor invariabile, pe care le înlocuiau cu priviri iscoditoare de copii, îmbinate cu cinismul libertinilor. În general, aceștia țineau paharele în mâna stângă, uneori împreună cu un mic carnet, în locul șervetului, iar în dreapta era pe jumătate ascuns un pix. Circulau ca niște păsări de pradă. Câteodată unul găsea o persoană dispusă să vorbească. Ceilalți observau și veneau să soarbă informațiile. Cel care ar fi urmărit întâmplător scena și-ar fi putut da seama cât de interesante erau informațiile după rapiditatea cu care se deplasau reporterii la o altă sursă. În acest sens, reporterii americani și alți reporteri occidentali se deosebeau de omologii lor sovietici, care, în cea mai mare parte a timpului, se țineau scai de stăpânii lor, precum nobilii favorizați din alte vremuri, atât pentru a-și manifesta loialitatea față de Partid, cât și pentru a sluji drept tampon

de protecție față de colegii lor din alte părți. Dar, luați laolaltă, ei alcătuiau publicul în acea reprezentație teatrală panoramică.

Din cel de al patrulea și ultim grup, cel invizibil, făceau parte cei pe care nu-i putea identifica nimeni prea ușor. Aceștia erau spionii și agenții de contraspionaj care erau cu ochii pe ei. Se distingeau de ofițerii de securitate, care-i priveau pe toți cu suspiciune, dar de la marginile încăperii, la fel de invizibili ca ospătarii care circulau printre oameni cu tăvile grele de argint cu șampanie și vodcă în pahare de cristal, comandate de Casa Regală a Romanovilor. Unii ospătari erau, desigur, ofițeri de contraspionaj. Aceștia trebuiau să circule prin încăpere ciulind bine urechile, ca să prindă frânturi de conversație, o voce poate prea stinsă sau un cuvânt care nu se potrivea cu atmosfera serii. Nu era o sarcină ușoară. Într-un colț, un cvartet de coarde interpreta o muzică de cameră pe care nimeni nu părea s-o asculte, dar și aceasta este o caracteristică a recepțiilor diplomatice și, dacă s-ar fi renunțat la ea, s-ar fi observat. Apoi mai era și gălăgia produsă de oameni. Erau acolo peste o sută de persoane și toți vorbeau cel puțin jumătate din timp. Cei care stăteau aproape de cvartet trebuiau să vorbească tare, ca să fie auziți peste fondul muzical. Zgomotul care rezulta din toate acestea se producea într-o sală de bal de șaizeci de metri lungime și treizeci lățime, cu parchet pe jos și cu pereții acoperiți cu o stucatură dură, care reflectau și reverberau sunetul până ce atingea un nivel ambiental care ar fi vătămat auzul unui copil mic. Spionii se foloseau de invizibilitatea lor și de vacarm pentru a deveni fantomele aceluia ospaț.

Dar spionii erau acolo. Toată lumea știa. Oricine din Moscova putea să-ți confirme. Dacă te întâlneai cu un occidental, cât de cât în mod regulat, era prudent să raportezi întâlnirea. Dacă te întâlneai doar o dată și trecea pe lângă tine un ofițer al miliției moscovite sau un ofițer de armată, plimbându-se agale cu servieta lui, cineva întorcea capul și lua notă. Poate întâmplător, poate nu. Nu mai era, desigur, ca pe vremea lui Stalin, dar Rusia

era tot Rusia și neîncrederea în străini și în ideile lor era mai veche decât orice ideologie.

Cei mai mulți oameni din încăpere se gândeau la asta fără să-și dea seama – cu excepția celor care participau efectiv la joc. Diplomații și politicienii erau obișnuiți să-și controleze cuvintele și, în clipa aceea, nu erau prea preocupați de acest lucru. Pentru reporteri era pur și simplu amuzant; un joc absurd, care, de fapt, nu-i privea – deși orice reporter occidental știa că era considerat *ipso facto* un agent de spionaj de către guvernul sovietic. Dintre toți, militarii aveau în mod special această opinie. Ei cunoșteau importanța serviciilor secrete, le căutau punctele slabe, le respectau și îi disprețuiau pe cei care adunau informațiile pentru ei, persoanele invizibile.

Care dintre ei erau spionii?

Mai exista, desigur, o mână de oameni care nu puteau fi incluși prea ușor în nici o categorie – sau care se potriveau în mai multe.

– Cum vi se pare Moscova, domnule doctor Ryan? întrebă un rus.

Jack își desprinsese privirea de la frumosul ceas din Sala Sf. Gheorghe.

– Rece și întunecoasă, din păcate, răspunse Ryan, după ce sorbi din șampanie. Deși nu pot să spun că am putut vedea mare lucru.

Și nici nu avea să mai vadă ceva. Echipa americană se afla în Uniunea Sovietică doar de ceva mai mult de patru zile și urma să ia avionul spre casă în ziua următoare, după încheierea sesiunii tehnice și a plenarei.

– Păcat, remarcă Serghei Golovko.

– Într-adevăr, încuviință Jack. Dacă toată arhitectura voastră este la fel de bună, mi-ar plăcea să mai stau câteva zile s-o admir. Cel care a construit casa asta avea rafinament.

Dădu din cap aprobator spre pereții albi și strălucitori, spre tavanul boltit și spre tăblia poleită a ușii. De fapt, i se părea

exagerat totul, dar știa că rușii aveau tendința de a exagera în general. Pentru ruși, care aveau rareori „îndeajuns“ din orice, asta însemna să aibă mai mult decât alții – de preferat mai mult decât toți ceilalți. Ryan considera acest lucru o dovadă a unui complex de inferioritate național și își aminti că oamenii care se simt inferiori au dorința patologică de a-și dezaproba propriile percepții. Acest singur factor domina toate aspectele procesului de controlare a armamentului, înlăturând logica simplă ca bază pentru o eventuală înțelegere.

– Decadenții Romanovi, remarcă Golovko. Toate astea s-au construit cu sudoarea țăranilor.

Ryan se întoarse și râse.

– Cel puțin banii pe care-i luau erau folosiți pentru ceva frumos, inofensiv și nemuritor. După părerea mea, era mai bine decât să cumperi niște arme urâte care se învechesc după zece ani.

– E o idee, Serghei Nikolaevici. Ne vom reorienta politica de competiție politico-militară spre frumusețe, în locul armelor nucleare.

– Înseamnă că sunteți mulțumit de progresele făcute?

„Afaceri.“ Ryan ridică din umeri continuând să studieze încăperea.

– Cred că programul a fost stabilit. Mai rămâne ca personajele acelea de lângă șemineu să pună la punct detaliile.

Privi cu atenție unul dintre imensele candelabre de cristal. Se întrebă câți ani de eforturi costase construirea lui și ce amuzant trebuia să fi fost să agăți de tavan un obiect care cântărea cât o mașină.

– Și sunteți mulțumit în ce privește verificabilitatea?

„Deci, se confirmă, își zise Ryan cu un zâmbet insinuant. Golovko face parte din GRU.“ „Mijloacele Tehnice Naționale“, un termen care indica sateliții spioni și alte metode de supraveghere a țărilor străine, intrau de obicei în competența CIA în America, dar în Uniunea Sovietică asta era treaba GRU, agenția de spionaj militar. În ciuda încercării de a se ajunge în principiu la un acord în privința inspecției la fața locului, efortul principal

de verificare a respectării acordului va cădea în sarcina sateliților de spionaj. Asta va fi treaba lui Golovko.

Nu era un secret faptul că Jack lucra pentru CIA. Nici nu era nevoie; el nu funcționa ca ofițer de teren. Prezența lui în echipa de negociere a armamentelor era o chestiune logică.

Misiunea lui curentă era de a monitoriza anumite sisteme de arme strategice din Uniunea Sovietică. Pentru a se semna un tratat referitor la înarmare, ambele părți trebuiau mai întâi să-și satisfacă o anume paranoia instituțională, asigurându-se că cealaltă parte nu-i putea juca nici o festă. Jack îl sfătuia pe negociatorul principal în acest sens; asta dacă negociatorul se ostenea să asculte, își spuse el.

– Verificabilitatea, adăugă el după o clipă, este o chestiune foarte tehnică și foarte dificilă. Mă tem că nu sunt prea competent. Ce părere au oamenii voștri despre propunerea noastră de a se limita numărul bazelor terestre?

– Noi suntem mai dependenți decât dumneavoastră de rachetele cu bază terestră, spuse Golovko.

Tonul lui deveni mai rezervat când începură să discute despre problemele esențiale ale poziției sovietice.

– Nu înțeleg de ce nu acordați submarinelor aceeași importanță pe care o acordăm noi.

– Din cauza gradului de siguranță, după cum bine știți.

– Pe naiba! Submarinele sunt foarte sigure.

Jack îl momea, în timp ce studia din nou ceasul. Era superb. Un tip cu o înfățișare de țăran îi întindea o sabie unui alt tip, îndemnându-l să plece la război. „Ideea nu e tocmai nouă, își zise Jack. Un bășinos bătrân îi spune unui puști să plece ca să fie ucis.“

– Regret că trebuie s-o spun, dar ați avut unele incidente.

– Da, yankeul care s-a scufundat lângă Bermude.

– Și celălalt.

– Poftim?

Ryan se întoarse din nou. Făcu un efort să nu zâmbească.

– Vă rog, domnule doctor Ryan, nu-mi jigniți inteligența. Cunoașteți la fel de bine ca mine povestea lui *Krasnii Oktabri*.

– Cum se numea? A, da, submarinul pe care l-ați pierdut lângă coasta Carolinei. Eram la Londra atunci. N-am fost informat.

– Cred că aceste două incidente ilustrează problema cu care ne confruntăm noi, sovieticii. Nu putem avea o încredere totală în submarinele noastre nucleare, așa cum aveți dumneavoastră.

– Hm... „Ca să nu mai vorbim de șoferi“, își zise Ryan, având grijă să nu i se citească nimic pe față.

Golovko insistă:

– Pot să vă pun o întrebare consistentă?

– Desigur, dacă nu așteptați un răspuns consistent.

– Serviciile dumneavoastră secrete vor obiecta la propunerea unui proiect de tratat?

– De unde să știu eu răspunsul? Jack tăcu o clipă. Dar ce vor face serviciile voastre?

– La noi, organele securității statului fac ce li se spune, îl asigură Golovko.

„Exact“, își spuse Ryan în sinea lui.

– În țara noastră, dacă președintele hotărăște că îi convine un tratat de negociere a înarmării și crede că poate obține aprobarea Senatului, nu contează ce părere au CIA și Pentagonul...

– Dar complexul vostru militar-industrial... îl întrerupse Golovko pe Jack.

– Doamne, ce vă mai place să pedalați pe chestia asta! Serghei Nikolaevici, ar trebui să vă pricepeți mai bine.

Dar Golovko era ofițer al serviciilor secrete militare și s-ar putea să nu se priceapă, își aminti cam târziu Ryan. Era amuzant și în același timp extrem de periculos cât de puțin reușeau să se înțeleagă reciproc America și Uniunea Sovietică. Jack se întreba dacă serviciile secrete sovietice încercau să extragă adevărul, cum făcea acum CIA în mod obișnuit, sau pur și simplu le spuneau stăpânilor lor doar ce le plăcea să audă, cum făcuse CIA mult prea des în trecut. Probabil că a doua eventualitate era reală,

își zise el. Agenturile de spionaj rusești erau fără îndoială politizate, așa cum fusese CIA. Judecătorul Moore realizase și el ceva: făcuse tot posibilul pentru a pune capăt acestei situații. Dar judecătorul nu dorea în mod special să ajungă președinte, ceea ce-l deosebea de omologii săi sovietici. Un secretar al KGB-ului ajunsese în vârful piramidei și cel puțin încă unul încerca același lucru. De aceea, KGB-ul era un organism politic și nu putea fi obiectiv. Jack oftă și se uită în pahar. Problemele dintre cele două țări nu se vor rezolva dacă aceste percepții false vor fi lăsate neschimbate, dar cel puțin lucrurile ar putea fi urnite din loc.

„Poate.” Ryan recunoscuse în sinea lui că ar putea fi un fals remediu, ca toate celelalte; la urma urmelor, încă nu fusese testat.

– Pot să vă fac o propunere?

– Desigur, răspunse Golovko.

– Haideți să nu mai discutăm despre chestiuni profesionale. Povestiți-mi despre încăperea aceasta, în timp ce-mi savurez șampania. „În felul acesta, ne va lua amândurora mai puțin timp să ne scriem mâine rapoartele.”

– Nu doriți să vă aduc niște vodcă?

– Nu, mulțumesc, chestia asta cu bășici e superbă. E un produs intern?

– Da, din Georgia, spuse mândru Golovko. Mie mi se pare mai bună decât cea franțuzească.

– Nu m-ar deranja să iau acasă câteva sticle, recunoscuse Ryan.

Golovko izbucni într-un râs scurt ca un lătrat, care exprima amuzament și putere.

– O să mă ocup eu de asta. Să vedem... Palatul a fost terminat în 1849 și a costat unsprezece milioane de ruble, ceea ce era o sumă destul de mare pentru vremea aceea. Este ultimul mare palat care s-a construit și cred că este cel mai frumos...

Ryan nu era singurul care făcea turul încăperii. Cei mai mulți membri ai delegației americane nu o văzuseră niciodată. Rușii plictisiți de recepție îi conduceau, dându-le explicații pe parcurs.

Câțiva oameni de la ambasadă se țineau după ei, supraveghind ca din întâmplare situația.

– Ia zi, Mișa, ce părere ai despre americane? îl întreba Iazov, ministrul apărării, pe aghiotantul său.

– Cele care vin pe aici nu sunt de lepădat, tovarășe ministru, se pronunță colonelul.

– Dar sunt tare slăbănoage – aoleu, uit mereu că și frumoasa ta Elena era slăbuță. Frumoasă femeie era, Mișa.

– Sunteți amabil că vă amintiți, Dmitri Timofeevici.

– Bună seara, domnule colonel, spuse în rusă una dintre doamnele americane.

– A, doamna...

– Foley. Ne-am cunoscut la meciul de hochei din noiembrie, anul trecut.

– O cunoști pe cucoana asta? îl întreba ministrul pe aghiotantul său.

– Nepotul meu – ba nu, strănepotul meu Mihail, nepotul surorii Elenei – joacă în echipa de hochei a juniorilor și am fost invitat la meci. Se pare că au permis unui imperialist să facă parte din echipă, răspunse el, ridicând dintr-o sprânceană.

– Fiul dumneavoastră e un jucător bun? întreba mareașalul Iazov.

– E al treilea marcator al echipei, răspunse doamna Foley.

– Bravo! Atunci trebuie să rămâneți în țara noastră și fiul dumneavoastră va putea juca în echipa armatei când se va face mare. Iazov zâmbi satisfăcut. Era un bunic care avea patru nepoți. Ce faceți aici?

– Soțul meu lucrează la ambasadă. Uitați-l acolo, le dă explicații reporterilor – dar cel mai important este că am ajuns aici în seara asta. N-am mai văzut în viața mea așa ceva! spuse ea entuziasmată.

Privirea ei sticloasă arăta că băuse mai multe pahare. Probabil, șampanie, își zise ministrul. Părea genul de femeie care bea